

TEKSTY Z ULICY

nr 14

Zeszyt memetyczny

REDAKTOR NACZELNA:

DOBROŚŁAWA WĘŻOWICZ-ZIÓŁKOWSKA

Katowice 2012

Copyright © Uniwersytet Śląski, 2012. Wszelkie prawa zastrzeżone

Rada Naukowa **TEKSTÓW Z ULICY:**

Dionizjusz Czubala, Ewa Kosowska, Tadeusz Miczka, Kamilla Termińska-Korzon,
Jacek Warchala, Dobrośława Wężowicz-Ziółkowska

Zespół Redakcyjny:

Wojciech Borkowski, Dobrośława Wężowicz-Ziółkowska

Recenzent: Kazimierz Krzysztofek

Fotografia na okładce: Emilia Wieczorkowska. Opracowanie graficzne okładki:
Michał Noszczyk

Wydawca:

Zespół pracowników naukowych, doktorantów i studentów
Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

Wydawnictwo i Agencja Autorska OFFMAX s.c.

Druk zeszytu sfinansowano ze środków Uniwersytetu Śląskiego i ze środków na naukę Instytutu
Studiów Społecznych im. Roberta Zajonca Uniwersytetu Warszawskiego

Katowice 2012

ISSN 2081–3961

ISBN 978–83–87248–18–5

(wersja online: www.memetyka.us.edu.pl)

spis treści

Od Redakcji

s. 5

Magdalena MROWIEC:

„Maszyna memowa” w nowej odsłonie, czyli *Księga wszystkich godzin* Hala Duncana

s. 7

Antonina SZYBOWSKA:

The Last Supper właściwie. *Ostatnia wieczerza* w stu odsłonach.

Próba analizy memetycznej

s. 17

Stanisław MASŁOWSKI:

Memsampling – memy i mempleksy nieistniejącego

s. 31

Magdalena JAGIELSKA, Klara ŁUCZNIK:

Taniec jako medium przekazu memetycznego

s. 41

Adam WALKIEWICZ:

Czym są memy internetowe? Rozważania z perspektywy memetycznej

s. 49

Barbara WOLEK-KOCUR:

Memy internetowe wobec umowy ACTA

s. 71

Andrzej STĘPNIK:

Model zmian kulturowych: między ewolucją a rewolucją kulturową

s. 81

Wojciech BORKOWSKI, Magdalena JAGIELSKA, Klara ŁUCZNIK:

O potrzebie jednolitej i przyrodniczej teorii zmian kulturowych

s. 93

Polemiki, recenzje, głosy:

Andrzej STĘPNIK:

O przyszłości memetyki. Polemika z Robertem Borochem

s. 115

Emilia WIECZORKOWSKA:
Zwodniczy mem. Recenzja książki Magdaleny Kamińskiej
Nieczne memy. Dwanaście wykładów o kulturze internetu
s. 125

Kalina JAGLARZ:
Ewolucja motywu „ręki”. Przyczynek do rozważań nad powtarzalnością
i zmiennością w kulturze
(na przykładzie Człowieka Ziemi: chłop–poety)
s. 129

O Autorach
s. 137

From Editor
s. 139

Contents
s. 141

Od Redakcji

Chociaż, jak twierdzą niektórzy Autorzy zgromadzonych tu dociekań, memetyka „po z górą 30 latach istnienia osiągnęła tylko to, że w humanistycznej «świadomości zbiorowej» jest często traktowana niemal na równi z parapsychologią”¹, same memy, zwłaszcza te szerzące się w Sieci, mają się wyjątkowo dobrze. Zdziwiający to fenomen; w chwili, gdy refleksja naukowa nad ewolucją jednostek dziedziczności kulturowej zdaje się być w defensywie, wycofując się z pierwotnie ambitnych planów i chęci zreformowania wszystkich nauk humanistycznych i społecznych, „zbliżając je metodologicznie do nauk przyrodniczych, a w szczególności do biologii ewolucyjnej”², mem zdaje się triumfować nad tą refleksją. Żyje własnym życiem, replikuje się w milionach kopii i sam siebie konstytuuje, nie bacząc na rozterki uczonych. Czy jest to długofalowy skutek upowszechniania się teorii w obiegu pozanaukowym, czy efekt skutecznej adaptacji replikatorów do środowiska e-kultury, czy wreszcie moment zmiany kulturowej, której systemową teorię starają się budować badacze związani z memetyką, tego jeszcze nie wiemy. W każdym razie termin „mem” stał się dzisiaj oczywistością, do tego stopnia, że Helsińska Fundacja Praw Człowieka używa go jako zastanego i zrozumiałego dla większości internautów, a jak – pośrednio – wynika z werdyktu tejże Fundacji³, jasnego również dla prawników, czuwających nad ochroną praw obywateli galaktyki, zwanej „galaktyką Internetu”.

Zespół badaczy zgromadzonych wokół „Tekstów z ulicy” już od 2005 roku śledzi, mniej czy bardziej sekretne, życie memów, przyjmując istnienie jednostek dziedziczności kulturowej za fakt, wbrew zresztą opinii większości humanistów, którzy (co ciekawe) akurat w tym względzie objawiają wyjątkową solidarność i sceptycyzm.

Przedkładany Czytelnikowi, czternasty już tom czasopisma, w całości niemal odnosi się do zasadniczych zjawisk komunikacyjnych, z jakimi mamy do czynienia w rzeczywistości Web. 2.0., łącząc rozważania analityczne z próbami syntezy i namysłu metodologicznego. Nie ulega bowiem wątpliwości, że replikacja przynajmniej niektórych treści kulturowych w tej rzeczywistości zachodzi podług zasad wywiezionych ongiś przez Richarda Dawkinsa i memetyków, a także – że aktualnie tylko memetyka (lub zreformowana folklorystyka) daje względnie solidne i dobrze już rozpoznane narzędzia, aby temu badaniu sprostać.

Dobroslawa Wężowicz-Ziółkowska

---

¹ W. Borkowski, M. Jagielska, K. Łuczniak, *O potrzebie jednolitej i przyrodniczej teorii zmian kulturowych...* patrz poniższy tom „Tekstów z ulicy”.

² Idem.

³ Zob. http://wyborcza.pl/1,75478,13112087,Helsinki_Fundacja_Praw_Czlowieka_broni_bohaterow.html.

Noty o Autorach:

Wojciech Borkowski – adiunkt w Instytucie Studiów Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego, jest z wykształcenia biologiem, doktoryzował się w Instytucie Botaniki Uniwersytetu Warszawskiego, jednak od kilkunastu lat jego działalność naukowa skupia się wokół modelowania komputerowego dynamiki procesów społecznych i ewolucyjnych za pomocą minimalistycznych oraz realistycznych modeli agentowych. Zajmuje się zarówno teorią ewolucji biologicznej jak i jej analogami – ewolucją memetyczną i makroewolucją kulturową. Interesuje się też informatycznymi systemami adaptacyjnymi – algorytmami genetycznymi, sztucznymi sieciami neuronowymi, a także ich współdziałaniem.

Magdalena Jagielska – doktorantka Instytutu Studiów Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego oraz Szkoły Nauk Społecznych PAN. Ukończyła nauki społeczne oraz psychologię na Uniwersytecie Warszawskim. Swoje interdyscyplinarne podejście wykorzystuje w badaniach poświęconych kreatywności i zmianie społecznej.

Kalina Jaglarz – studentka III roku filologii polskiej na Uniwersytecie Śląskim. Przewodnicząca Koła Naukowego Folkloroznawców UŚ. W pracy licencjackiej zajmuje się poezją Tadeusza Nowaka, szeroko pojętą wyobraźnią i nadrealizmem chłopskim oraz sposobem obrazowania w wierszach twórców ludowych. Interesuje się poezją ludową, nurtem wiejskim w literaturach słowiańskich oraz ekokrytyką. Współpracuje z kwartalnikiem Stowarzyszenia Na Rzecz Ochrony Środowiska Naturalnego EMEKO.

Prywatnie – koncertuje po śląskich kawiarniach wykonując poezję śpiewaną (wiersze Jesienina, Nowaka, Okudźawy i Osieckiej) oraz prowadzi lekcje jazdy konnej dla początkujących w będzińskiej stadninie koni.

Klara Łuczniak – ukończyła Międzywydziałowe Indywidualne Studia Matematyczno-Przyrodnicze na Uniwersytecie Warszawskim na kierunku psychologia, studiując także fizykę. Obecnie jest doktorantką psychologii (UW), prowadząc badania w nurcie sieci społecznych i kapitału społecznego. Jest również zainteresowana tematyką twórczości i kulturowego przekazu, szczególnie w tańcu; kończy studia magisterskie Choreografii i Teorii Tańca na Uniwersytecie Muzycznym im. F. Chopina.

Stanisław Masłowski – absolwent kulturoznawstwa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Zainteresowany wykorzystaniem memetyki do obserwacji i badań współczesnej kultury. Jest zwolennikiem praktycznego zastosowania neurowiedzy w gospodarce i życiu społecznym.

Magdalena Mrowiec – absolwentka filologii polskiej i kulturoznawstwa na Uniwersytecie Śląskim; doktorantka (Zakład Teorii i Historii Kultury, Instytut Nauk o Kul-

turze UŚ). Zainteresowana krążeniem znaczeń między różnymi sferami kultury (m.in. literatura, film, teatr, folklor, sztuki wizualne, środowisko internetu) i przydatnością memetyki w ich badaniu.

Andrzej Stępnik – doktor filozofii, absolwent Instytutu Filozofii Uniwersytetu Warszawskiego. Autor ponad 40 publikacji naukowych, w tym książki *Pragmatyzm Williama Jamesa: ujęcie systemowo-krytyczne*. Zajmuje się epistemologią, filozofią umysłu, filozofią religii, metafizyką i aksjologią, interesują go zagadnienia z pogranicza filozofii i nauk szczegółowych.

Antonina Szybowska – doktor, pracownik Zakładu Teorii i Historii Kultury Instytutu Nauk o Kulturze Uniwersytetu Śląskiego. Główne zainteresowania naukowe to antropologia religii, biologiczne teorie kultury, oraz szeroko pojęta kultura muzyczna Europy. Autorka szeregu artykułów dotyczących semiotyki zachowań pozawerbalnych w różnych formach kultu religijnego.

Adam Walkiewicz – absolwent Uniwersytetu Śląskiego na kierunkach: kulturoznawstwo (specjalizacja antropologiczna) oraz politologia (specjalizacja dziennikarska). Jego zainteresowania naukowe skupiają się wokół tematyki ewolucji oraz jej wpływów na kulturę człowieka. Prywatnie zafascynowany światem designu i komunikacji wizualnej.

Emilia Wieczorkowska – magister kulturoznawstwa zrealizowanego w ramach Międzywydziałowych Indywidualnych Studiów Humanistycznych (drugi kierunek wiodący: socjologia). Doktorantka w Zakładzie Teorii i Historii Kultury Instytutu Nauk o Kulturze Uniwersytetu Śląskiego. Zainteresowania: cyberkultura, religia w kulturze popularnej.

Barbara Wolek-Kocur – doktor nauk humanistycznych, kulturoznawca (filmoznawca, medioznawca) i socjolog. Wykładowca Wyższej Szkoły Zarządzania Ochroną Pracy w Katowicach. Na co dzień współpracuje z instytucjami kulturalnymi i placówkami oświatowymi na rzecz edukacji medialnej młodzieży i seniorów. Zawodowo związana z PR. Interesuje się nowymi mediami w perspektywie kulturoznawczej i socjologicznej.